

SKOGKURS

Skogbruk og vannforvaltning

En veileder for vannforvaltningen
om aktuelle lover og forskrifter for skogbruket,
og sertifisering etter Norsk PEFC Skogstandard

Innhold

Innledning	3
Skog og vann – hva er dagens utfordringer?	4
Offentlig skogbruksmyndighet, kontroll og oppfølging av loverk.....	5
Lov om skogbruk (skogbruksloven).....	5
Forskrift om bærekraftig skogbruk (bærekraftforskriften)	6
Forskrift om skogfond	6
Forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)	7
Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven).....	7
Lov om vassdrag og grunnvann (vannressursloven)	8
Forskrift om fysiske tiltak i vassdrag	8
Norsk PEFC Skogstandard	9
Gruppesertifisering.....	9
PEFC kravpunkt om skog og vann.....	10
Kravpunkt 27 om vannbeskyttelse.....	10
Kravpunkt 28 om myr og sumpskog.....	10
Kantsonebredder.....	10
Skogtiltak i kantsonen	11
Brudd på Norsk PEFC Skogstandard.....	12
Skogeiers ansvar.....	12
Gruppesertifikatholders ansvar.....	12
FSC skogsertifisering.....	13
Adressering av eksterne henvendelser	14

Skogbruk og vannforvaltning - veileder

Utgiver © Skogkurs 2024

Forfattere: Bernt Bjørnstad og Torfinn Kringlebotn

Foto forside: Haveråsen. Terje Johannesen

Illustrasjoner: Frostrøyk

Layout: Skogkurs

Skogkurs

Tårnvegen 41

2380 Brumunddal

skogkurs.no

Utgitt med støtte fra Innlandet og Viken vannregion ved Viken/Østfold fylkeskommune.

Innledning

Skog og skogbruk påvirker vann, og vann påvirker skog. Det er avgjørende å sikre hensyn til vann og vassdrag med tanke på biologisk mangfold og vannkvalitet. Seks av ti rødlistearter har fuktig miljø som sitt livsmiljø. En måte å ivareta dette på er å sette igjen kantsoner mot vann og vassdrag.

En kantsoner i skog er arealet i overgangen til andre naturtyper, som vann, elver, bekker, myrer og innmark. Om lag 6,8 prosent av det produktive skogarealet i hele landet ligger innenfor en kantsoner mot myr, vann og vassdrag, målt med en bredde på 10 meter. Av dette arealet er 57 prosent kantsoner mot myr. Totalt utgjør kantsonerarealet over 4,8 millioner dekar produktiv skog i Norge. Før lovverk og skogsertifisering stilte krav til kantsoner mot vann og vassdrag, ble det stort sett ikke hensyntatt i det utøvende skogbruket. Dette gjør at vi har store områder med kantsonerarealer mot vann og vassdrag i skogen som er skjøttet med hensyn til tømmerproduksjon. Det vil i mange tilfeller gi enetasjet skog med dårlig enkelttrestabilitet og lite variasjon med hensyn på treslag og sjiktning. Dette ivaretar i liten grad kantsonens økologiske funksjoner, noe som er et uheldig utgangspunkt med dagens krav.

Mange vannveier i skog har årssikker vannføring, og det er naturlig nok flest av de små vassdragene. Vannføringen vil variere avhengig av blant annet nedbør og mengde biomasse over arealet. Skogsdrift foregår ofte i tilknytning til eller i nærheten av et vassdrag. Hogst øker faren for vannavrenning, fordi vegetasjon som husholder og binder vann blir tatt bort for en periode. Skogbruket benytter seg av store og tunge maskiner for å avvirke og kjøre frem tømmer, noe som opplagt kan være en utfordring med hensyn til terrengskader og risiko for vannavrenning og erosjon. Derfor har skogbruket i dag mange miljøkrav i skogsertifiseringen knyttet til tema skog og vann. Hele 14 av 30 kravpunkt i Norsk PEFC Skogstandard omtaler skogbruk og vannhåndtering.

Skog og vann – hva er dagens utfordringer?

Vassdrag har hatt sentrale roller i forbindelse med tømmertransport opp gjennom historien. Tømmerfløting førte til at vassdrag ble hovedpulsårer i skoglandskapet, noe som gjorde at hesteveger og driftsveger alltid ble lagt i nærheten til, eller langsmed vassdrag. Under moderniseringen av skogbruket ble tømmerfløting erstattet med tømmertransport på lastebil. Dette gjorde at mange gamle driftsveger i skog ble oppgradert til skogsbilveier. Mange skogsbilveier går langsmed vassdrag i dag, som et resultat av dette. Siden tømmer må legges inntil skogsbilveier ved hogst, må naturlig nok vassdrag krysses, og iblant må kantsonen stedvis fjernes for å ha plass til tømmer. Dette er en utfordring.

Skogsmaskiner er tunge, tømmer volumer i norske skoger er store og økende per arealenhet, og skogsindustrien krever jevn forsyning av råvarer hele året. Dette gjør at et driftsapparat i skog må drive hver dag hele året. I et klima i endring, gir dette utfordringer med hensyn til terrengtransport. Skogbruket i Norden beveger seg mot mer varierende hogstformer og driftsmetoder. Økende andel lukket hogst er et eksempel på dette, som gir mer variasjon og kan være positivt for menneskers opplevelsesverdi og biologisk mangfold. Det er dessverre også ulemper ved slike hogstformer. Lukket hogst gir mer terrengkjøring med hogstmaskin over større arealer, det brukes mindre biomasse fra trær for å “polstre” bakken og unngå kjøreskader, og det er hyppigere inngrep i skogen enn ved bestandsskogbruk.

Grøfting av skogsmark gjennomføres for å sikre god foryngelse, øke skogproduksjonen og sikre et stabilt framtidsbestand. På det som tidligere ble kalt «vassjuk skogsmark» (dvs. fast skogsmark med høy grunnvannstand), er justering av grunnvannstand vesentlig for å optimalisere vekst, spesielt på trær i ung alder. Grøfting og grøfterensk av fast skogsmark kan, på lik linje med grøfting i jordbruk for planteproduksjon, være viktig for å bedre kulturplantenes vekst. Skogbruket har, i likhet med jordbruket, håndtert vann i flere mannsaldre nettopp for å sikre sunn og stabil skog med høy produksjon. I dag ser vi også økt biomasse og karbonbinding som viktig for det grønne skiftet. Fra gammelt av har jord- og skogbruket håndtert mye vann ved kanaliseringer av originale vannveier, og avretting av disse for å “kontrollere” vannet. I dag ser vi resultatet av dette, ved at mange opprinnelige vannveier kan ha årssikker vannføring, og samtidig ha et “kunstig preg” over seg ved for eksempel å være avrettet. Å vurdere hvor det er årssikker vannføring kan være krevende. En feilvurdering kan resultere i at det ikke avsettes kantsoner mot noe som viser seg å være et lite vassdrag ut ifra definisjonen.

Skogeierøkonomi med krav til lønnsomhet og forrentning av en skogeierendom påvirker skogeieren sine beslutninger. Arealer som i dag er avsatt til økologiske formål er arealer som skogeier ikke har forrentning på. Dette til tross for at han/hun har kjøpt og eier arealet, og hvor det tidligere kan være investert i skogproduksjon. Dette kan påvirke forvaltningen av kantsoner i skog negativt. Det er lett å hogge et økonomisk verdifullt tre fra en kantson, selv om utgangspunktet er at den skal stå urørt. Dagens økonomiske rammevilkår gjør også skjøtsel av kantsoner av hensyn til økologisk funksjon utfordrende for skogeiere. Dette er tiltak som er en kostnad for skogeier, og penger investert i noe som i utgangspunktet ikke skal høstes.

Manglende kunnskap om de regler og krav som ligger i lovverk og skogsertifisering, har nok også vært en utfordring. Kompetanse om forvaltning av kantsoner, skog og vann har med den nye, reviderte Norsk PEFC Skogstandard fått tydelig økt fokus. Det er gjennom skogstandarden gitt krav til relevant kompetanse for ulike skogbrukstiltak og målgrupper.

Offentlig skogbruksmyndighet, kontroll og oppfølging av lovverk

Landbruks- og matdepartementet er øverste skogbruksmyndighet. Derfra kan myndighet overføres til andre forvaltningsorgan. Statsforvalteren, fylkeskommunen og kommunen har slik myndighet som følge av lover og forskrifter.

Statsforvalteren sine oppgaver er knyttet til langsiktig forvaltning av skog som ressurs for lønnsom næringsvirksomhet. De gir veiledning og bistand til kommunene som har myndighet innen skog. Tradisjonelt sett er skogforvaltningen i kommunen lagt til en landbruksenhet eller et landbrukskontor, men her er det mange varianter.

Der kommune eller fylkeskommune er skogeier, er det Statsforvalteren som er skogbruksmyndighet. Ellers er det i hovedsak kommunen som er skogbruksmyndighet ovenfor skogeiere, og har ansvar for å følge opp og kontrollere skogeier mot lover og forskrifter. Kommunene skal kontrollere ca. 10 prosent av alle vedtak som gjelder skogbrukstiltak, om de er skogfaglig og miljømessig forsvarlig utført. Dette er i hovedsak risikobasert kontroll. Erfaring viser at kontrollene gir i svært liten grad grunnlag for anmeldelse gjennom lovverket. Ved avvik blir gjerne økonomiske virkemidler som tilskudd eller bruk av skogfond avkortet eller avvist.

Kommunene gjennomfører også årlig en resultatkartlegging for miljø og skogbrukstiltak for å fange opp effektene av skogpolitikken, slik at skogen forvaltes på en bærekraftig måte. Dette omfatter bl.a. registrering av foryngelse og miljøsensyn ved hogst etter kravene i bærekraftforskriften. Det er viktig å bemerke at dette er en faglig, objektiv kartlegging, og ingen kontroll etter lov og forskrift med sanksjonsmuligheter. For de feltene som skal kartlegges, skal det registreres en rekke parametere med hensyn til skogfaglige og miljømessige vurderinger av hogst- og foryngelsestiltak. Kartleggingen gjennomføres på 3 år gamle hogstfelt. Resultatet i gjennomsnitt for de siste 10 år viser at på avvirkningsarealet var det på 11,7 prosent av arealet registrert miljøverdier som skal hensyntas ved hogst, bl.a. kantsoner. Dette ble ifølge de kommunale kartleggerne gjort på 11,3 prosent, mens slike hensyn ikke ble tatt på 0,4 prosent av arealet.

Nedenfor følger det mest sentrale lovverket for skogbruket i Norge.

Lov om skogbruk (skogbruksloven)

Denne loven skal fremme bærekraftig forvaltning av skogressursene i landet med sikte på lokal verdiskapning, sikre biologisk mangfold, hensyn til landskap, friluftsliv og kulturverdier i skog.

Loven peker blant annet på skogeierens forvalteransvar i § 4. Skogeier plikter å sørge for følgende:

- At alle tiltak i skogen blir gjort i samsvar med lov og forskrift.
- Å ha oversikt over miljøverdier i egen skog, og at disse ivaretas ved skogbrukstiltak. Slike hensyn kan føre til at noen tiltak ikke kan gjennomføres.
- Innenfor disse rammene står skogeier fritt til å forvalte sin egen eiendom mot sine egne mål.

Kommunen skal føre tilsyn med at bestemmelsene i loven blir holdt, og kontrollere at vedtak med hjemmel i loven blir gjennomført. Vedtak kommunen gjør etter denne loven kan påklages til Statsforvalteren.

Forskrift om bærekraftig skogbruk (bærekraftforskriften)

Formålet med denne forskriften er å fremme et bærekraftig skogbruk som sikrer miljøverdier i skog, aktiv foryngelse og skjøtsel av ny skog samt god helsetilstand i skogen.

Kapittel 2 - Miljøhensyn viser til at ved gjennomføring av skogbrukstiltak skal skogeier sørge for at det tas hensyn til biologisk mangfold, friluftsliv, landskap og kulturverdier i samsvar med skogbruksloven. I dette kapitlet er det konkretisert ulike miljøhensyn, som at

- kantsonens økologiske funksjon skal tas vare på ved hogst i kantsonen
- kvist og hogstavfall skal ryddes bort fra bekker, elver og vann etter hogst
- kjøreskader etter skogbrukstiltak må utbedres så fort som mulig etter avslutta drift, slik at det ikke oppstår nye bekkeløp

Forskrift om skogfond

Skogfond er et investeringsfond som alle skogeiere har, med plikt til å avsette penger ved salg av tømmer. Formålet med skogfondet er å sikre finansiering av ei bærekraftig forvaltning av skogressursene gjennom tvungen avsetning av midler. Avsetningen skal være innenfor 4 – 40 prosent av brutto tømmerverdi. Skogfondet er knyttet til en eiendom, og midlene skal brukes i skogen som virket er levert ifra, eller annen skog som skogeier har i samme kommune.

Kommunen skal godkjenne og kontrollere alle transaksjoner som går via skogfond for å sikre at det er godkjent iht. forskrift.

Midlene i fondet kan bare brukes til tiltak knyttet til skogeiendommen. Det aller vanligste er å bruke skogfondsmidler til investeringer som foryngelse og ungsogpleie, samt veivedlikehold for å sikre skogsveiens standard over tid.

Når det gjelder miljøtiltak som kan være knyttet til vann og vassdrag, kan midler fra fondet brukes til

- skjøtsel av kantsoner, kulturminner og biologisk verdifulle biotoper, hvis bevaring av kantsoner, kulturminner og biotoper fordrer spesiell skjøtsel
- ekstra kostander ved skogbrukstiltak som legger til rette for ferdsel og framkommelighet, eller for å unngå konflikt ved framtidig drift ved å legge til rette for ferdsel

Det må være tatt en konkret kostnad eller investering for å kunne få refundert skogfond. Normale hensyn under skogdrift er pålagt etter skogbruksloven, og regnes som driftskostnader. Midler fra fondet kan derfor ikke brukes til

- erstatning for å la være å hogge
- generelle ferdselstiltak som ikke har noen sammenheng med skogens drift
- utbedring av midlertidige driftsveier, terrengskader og hjulspor
- opprydding av kvist i stier, løyper og bekker

Forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)

Ut fra regionale og lokale prioriteringer skal tilskudd stimulere til økt verdiskapning i skogbruket, samtidig som miljøverdier ivaretas og utvikles. Det kan også gis tilskudd til å ivareta og videreutvikle miljøverdier knyttet til biologisk mangfold, landskap, friluftsliv og kulturminner. Erfaringsmessig er totalpotten for NMSK-midler for liten til at "tilskudd til miljøtiltak i skog" prioriteres i alle kommuner.

Vedtak om tildeling og prioriteringer av tilskudd etter denne forskriften fattes av kommunen. Overordnede retningslinjer for prioriteringer av søknader utarbeides i dialog mellom Statsforvalteren, kommunene og næringsorganisasjonene i skogbruket lokalt.

Tilskudd kan gis til følgende miljøtiltak:

- a. Skjøtselstiltak: Dekning av merkostnader eller tap ved å gjennomføre skjøtselstiltak for å ivareta og utvikle miljøverdier.
- b. Langsiktig bevaring: Delvis dekning av økonomiske tap knyttet til langsiktig bevaring av spesielle miljøverdier, der hensyn til disse krever at skogeieren avstår fra hogst eller legger om skogsdriften (eks. MiS-figurer, nøkkelbiotoper, rovfugltreir).
- c. Villmarkspregede områder: Dekning av merkostnader ved skogsdrift for å unngå veibygging som vil redusere villmarkspregede områder.

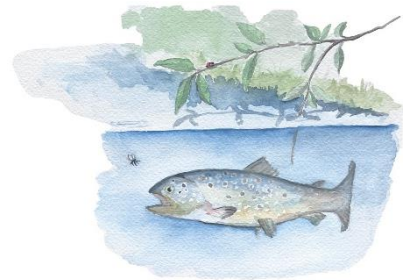
Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)

Naturmangfoldloven har som formål å ta vare på naturmangfold gjennom

- bærekraftig bruk og vern, og
- sikre en samordnet forvaltning av all natur i Norge

Loven er sektorovergripende, som vil si at den gjelder for mange deler av samfunnet, og virker sammen med annet lovverk. Under følger en beskrivelse av enkelte deler av naturmangfoldloven som kan være spesielt viktig å ha kjennskap til, både for landbruksnæringen og andre som bestemmelsene måtte gjelde for.

Lovens grunnidé er å samle alle mål og prinsipper for forvaltning av norsk natur i en lov, slik at man får en helhetlig forvaltning av norsk natur. De miljørettslige prinsippene i § 8 til 12 gjelder for alle vedtak i offentlig forvaltning som berører naturmangfold. Alle tiltak og all bruk som påvirker naturen, skal derfor vurderes etter naturmangfoldloven.

I alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk står blant annet at

- man skal opptre aktsomt og gjøre det som er rimelig for å unngå skade på naturmangfold i strid med målene i §§ 4 og 5
- det skal tas sikte på å unngå vesentlig skade på naturmangfoldet
- det skal tas sikte på å bruke driftsmetoder og teknikker som unngår eller begrenser skade på naturmangfoldet
- det kan fastsettes retningsgivende kvalitetsnormer for naturmangfoldet (for eksempel forekomst eller utbredelse av en art eller økologisk tilstand av en naturtype)

Et eksempel på områder disse bestemmelsene er tatt i bruk er i Skogbrukslova (jf. §§ 4 til 8 og §13). Der henvises det til at man ved forvaltning, registrering, foryngelse og stell, vegbygging og hogst av skogressursene i Norge etter beste evne, skal ivareta miljøverdiene ved utførelse av alminnelig skogbruksforvaltning og skogdrift.

Lov om vassdrag og grunnvann (vannressursloven)

Skogeier har etter vannressursloven § 11 plikt til å opprettholde eksisterende kantvegetasjon langs vassdrag med årssikker vannføring. Det gjelder uavhengig av om kommunen fatter enkeltvedtak om bredden på kantvegetasjonen, noe de i enkelte tilfeller kan gjøre. Kravet om å opprettholde kantsone mot vann og vassdrag gjelder kun der det allerede er kantsone. Det er ikke krav om å etablere kantvegetasjon der det ikke var kantvegetasjon fra før. Grunneier som ønsker å fjerne kantvegetasjon helt eller delvis, må søke Statsforvalteren om dispensasjon til dette.

Forskrift om fysiske tiltak i vassdrag

Grøfting, grøfterensk eller annet arbeid kan være søknadspliktig. Skogsgrøfting på fastmark etter hogst er ved høy grunnvannstand et viktig tiltak for å få en sunn og stabil skog i neste omløp. Justering av grunnvannstand i skog er avgjørende for å oppnå gode foryngelses- og produksjonsvilkår på skogen i første tredjedel av omløpet. Dersom ei skogsgrøft holder årssikker vannføring regnes den som et vassdrag, og tiltak vil være søknadspliktig etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag. Statsforvalteren har ansvar for tiltak på strekninger som fører anadrom laksefisk eller kreps. Fylkeskommunen har ansvar for tiltak i vassdrag eller deler av vassdrag som ikke fører anadrom laksefisk eller kreps.

Norsk PEFC Skogstandard

I Norge er ca. 80 prosent av skogen privateid. Det er hele 120 000 skogeiere, hvorav nesten en tredjedel er kvinner. I praksis må skogen i Norge være sertifisert for å få solgt tømmeret i markedet. I Norge er de fleste skogeiere allerede sertifiserte gjennom sertifiseringssystemet Programme for the Endorsment of Forest Certification (PEFC). [Norsk PEFC Skogstandard](#) inneholder 30 krav som beskriver hvordan skogeier skal forvalte og drive skogen sin. Skogstandarden er utviklet for norske forhold og går ofte lengre enn norsk lovgivning, samtidig som de møter internasjonale kriterier. Kravene er forankret i sosiale verdier, økonomiske verdier og økologiske verdier. Når noe er PEFC-merket, vet du at råvaren eller produktet kommer fra bærekraftig forvaltet skog. Norsk PEFC Skogstandard revideres hvert 5. år, og ble siste gang revidert i 2020-2022 med virkning fra 01.03.23. På bakgrunn av en invitasjon til 131 interessenter ble det nedsatt en arbeidskomité bestående av 16 personer og 6 observatører til å utføre revisjonsarbeidet. Arbeidskomiteen var sammensatt ut fra et mål om en balansert representasjon fra de ulike interessentgruppene og best mulig kjønnsbalanse. PEFC Norge forvalter og eier Norsk PEFC Skogstandard.

Gruppesertifisering

Det vanligste i Norge er å inngå i en [gruppesertifisering](#). Dette innebærer at skogeier blir sertifisert under ett felles sertifikat, som forvaltes av en gruppesertifikatholder. Gjennom en slik organisering kan gruppen dele på kostnadene ved sertifisering, samt ta del i et felleskap for informasjon og rådgivning knyttet til ordningen. Det må foreligge en skriftlig avtale mellom skogeier og gruppesertifikatholder.

Nedenfor følger en liste over aller gruppesertifikatholderne i Norge:

- Allskog SA
- AltiSkog AS
- AT Skog SA
- Fjordtømmer AS
- Glommen Mjøsen Skog SA
- Glommen Skog AS
- Norsk Skogsertifisering AS
- NORTØMMER AS
- SB Skog AS
- Skog & Virke AS
- Stangeskovene AS
- Statskog
- Viken Skog SA

PEFC kravpunkt om skog og vann

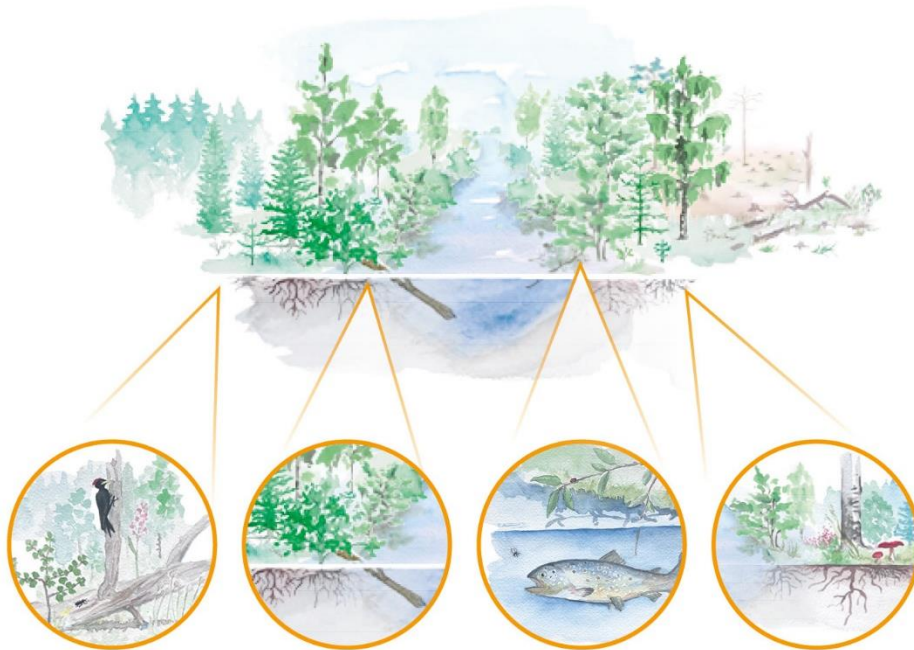
Skogbruket har i dag mange miljøkrav i skogsertifiseringen knyttet til tema skog og vann. Som tidligere sagt at hele 14 av 30 kravpunkt i Norsk PEFC Skogstandard omtaler skogbruk og vannhåndtering i større eller mindre grad. To av kravpunktene er spesifikt knyttet til vann, myr og sumpskog.

Kravpunkt 27 om vannbeskyttelse

Her er kantsoner beskrevet som viktig for å sikre vannkvalitet og skape levesteder for arter som har naturlig tilhold her. Det skal bevares og/eller utvikles et vegetasjonsbelte mot vann, elver og bekker med årssikker vannføring. Kravet gjelder også bekker som er bredere enn 1 meter, uavhengig av vannføring.

Kravpunkt 28 om myr og sumpskog

Kravpunktet gir også klare krav til kantsoner. Der det er naturlig grunnlag for det, skal en ved hogst og skogbehandling bevare eller utvikle en flersjiktet kantsone langs myrer. Det skal legges til rette for en stedegen treslagssammensetning i kantsonen. Kantsone skal stå på fastmark, men trær på myra kan tas med i vurderingen mht. kantsonens økologiske funksjon.

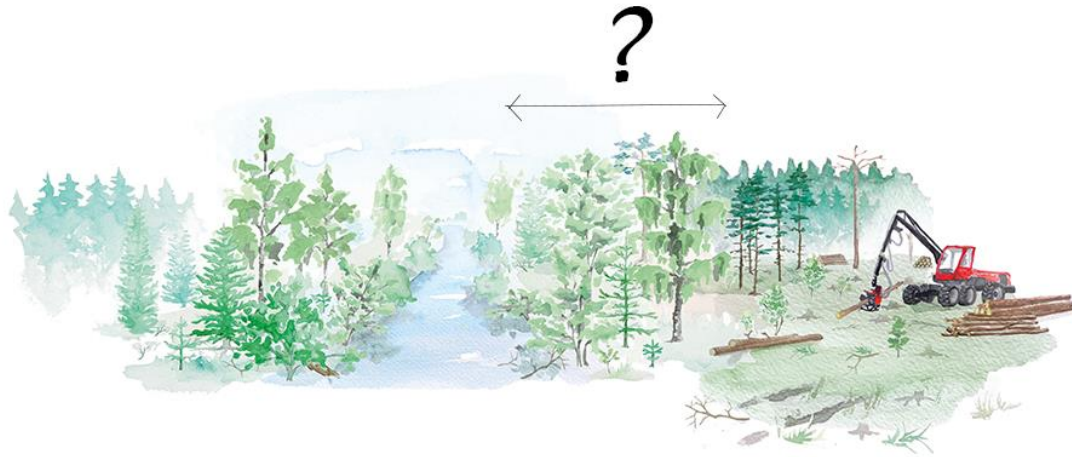

Kantsonebredder

Norsk PEFC Skogstandard krever kantsone for alle bekker og elver med bredde over 1 meter, eller med årssikker vannføring. Hovedfokuset på en kantsone er at den skal forvaltes som urørt og ha fri utvikling. Kantsonen skal være bred nok til å opprettholde stabilitet og økologisk funksjon, og ha varierende bredde avhengig av topografi og vegetasjonstype. Utgangspunktet er en bredde på 10-15 meter og justeres for

- rikt miljø og fuktig mark (edellauv, storbregne og høgstaudeskog (25 – 30 meter)
- fattig miljø og tørre vegetasjonstyper (10 m)
- ensjiktet furuskog (ned mot 5 m)
- 1-2 meter brede bekker (ned mot 5 m)

Det er viktig å være klar over at det er andre regler som gjelder for kantsoner i jordbruket. Her er det generelle kravet minimum 2 meter kantsone med vegetasjon mellom dyrket jord og vassdrag (jf. forskrift om produksjonstilskudd). Ved nydyrking skal det stå igjen minst 6 meter naturlig vegetasjon for vassdrag (jf. forskrift om nydyrking). En kantsone på 5-10 meter er ønskelig ved utsatte vassdrag.

Skogtiltak i kantsonen

Skogskjøtsel i kantsonen kan skje dersom det forbedrer kantsonens økologiske funksjon. Bl.a. kan utenlandske treslag fjernes fra kantsonen. Skogplanting og markberedning i arealer avsatt til kantsone skal ikke skje. Det skal ikke tas ut trær med økonomisk formål. Ensjiktet, ustabil granskog i kantsoner kan hogges med sikte på å etablere stabilitet, sjiktning og naturlig treslagsfordeling. Stabile trær og buskvegetasjon skal da spares. Hogst skal begrunnes og dokumenteres, og det skal søkes dispensasjon der det er krav om dette etter lovverket.

Skogsgrøfter skal ikke ledes direkte ut i vassdrag. Iht. [norm for grøfting](#), avsluttes grøften inn i/mot kantsonen langs vassdraget for kunne fange opp erodert materiale, og i noen grad også filtrere næringslekkasje fra det grøftede arealet. En slik infiltrasjonssone må ha en bredde på minst 20 meter.

Av hensyn til friluftsliv, viktig kulturlandskap, trafikkikkerhet eller driftstekniske nødvendigheter kan kantsonen stedvis åpnes. Unntakene skal begrunnes og dokumenteres.

Brudd på Norsk PEFC Skogstandard

Eventuelle klager på hogst eller skogbrukstiltak kan rettes til gruppesertifikatholder, eller direkte til skogeier. Sertifikatholder skal ha rutiner for avvik- og klagebehandling. Dersom klagen fører til en identifisering av et eller flere avvik i gjennomføring av tiltak, eller rutiner tilknyttet skogsdriften, skal dette følges opp av gruppesertifikatholder. Alle klager på etterlevelse av Norsk PEFC Skogstandard hos skogeier med gruppesertifiseringsavtale skal behandles av sertifikatholder, eventuelt sertifiseringsorgan der saken ikke avklares hos sertifikatholder.

Videre kan gruppesertifikatholder si opp sertifiseringsavtale med skogeier, dersom avvik ikke kan lukkes, eller det vises til utbedring av eventuelle brudd på skogstandarden. Gruppesertifikatholder plikter omgående å kontakte PEFC Norge om forholdene, slik at suspendert skogeier synliggjøres på en egen liste som alle gruppesertifikatholdere har tilgang til.

For at skogeier skal kunne bli gruppesertifisert igjen må skogeier vise til at alle avvik er lukket, og en ny internrevisjon må gjennomføres.

Skogeiers ansvar

Skogbrukslovverk og sertifisering har fokus på at skogen skal forvaltes bærekraftig. Det betyr at hogst og skogskjøtsel skal gi økonomisk avkastning til eier, balanseres med hensyn til artsmangfold, klima, friluftsliv og kulturminner. Det er den som har eiendomsrett til skogen som er ansvarlig for at planlegging og gjennomføring av skogbrukstiltak er i samsvar med lover og forskrifter. Skogeier har også ansvar for at den som utfører arbeid i skogen har kunnskap om hvor det skal tas hensyn og hvordan. Skogbruksloven (Lov om skogbruk) bygger på prinsippet om at skogeier har frihet under ansvar.

Skogeiere som sertifiseres via gruppesertifikatet skal være tilsluttet gruppesertifikatholder gjennom en skriftlig skogsertifiseringsavtale. Avtalen forplikter skogeierne til å forvalte skogen i henhold til kravene i Norsk PEFC Skogstandard.

Gruppesertifikatholders ansvar

Sertifikatholder skal sørge for at informasjon om praktisering av Norsk PEFC Skogstandard gjøres tilgjengelig for allmennheten og aktuelle interesseorganisasjoner, og at forholdene legges til rette slik at berørte organisasjoner skal kunne bli hørt dersom de har faglige innspill eller synspunkter knyttet til den sertifiserte virksomheten. Alle henvendelser eller klager knyttet til den sertifiserte virksomhet skal dokumenteres og besvares i tråd med ISO 14001, kravpunkt 10 i PEFC N 02 og miljøinformasjonslovens bestemmelser.

Dersom interessegrupper tar kontakt med sertifikatholder med ønske om informasjon og/eller dialog, skal sertifikatholder finne en hensiktsmessig måte å imøtekomme dette på.

FSC skogsertifisering

Det andre sertifiseringssystemet som brukes i noe grad er Forest Stewardship Council (FSC). Ved en FSC-sertifisering er det eiendommen, og ikke skogeieren, som blir sertifisert. Alle skogeiendommer kan bli FSC-sertifiserte, både private, offentlig og allmenninger. Det er også her en ordning for gruppesertifisering. I Norge tilbyr følgende organisasjoner sertifisering av skogeiendommer under sitt gruppesertifikat:

- AT Skog SA
- Glommen Mjøsen Skog SA
- Norsk Skogsertifisering
- SB Skog AS
- Viken Skog SA

FSC-sertifiserte skoger skal drives etter standarder som er basert på FSCs internasjonale prinsipper og kriterier for ansvarlig skogforvaltning. Hvert land kan ha en egen standard som bygger på dette, men der man tatt fram nasjonalt angepasde indikatorer og retningslinjer. I 2022 fikk Norge sin egen skogstandard, og [FSC Norge](#) forvalter og utvikler FSC sin norske skogbruksstandard. I prinsipp er all skog i Norge PEFC-sertifisert. Dette innebærer i praksis at de som også er FSC-sertifisert er dobbeltsertifisert.

Skogsertifikat gis til skogeiere, hvis skogforvaltning lever opp til FSCs prinsipper og kriterier. For å få et skogsertifikat, må et sertifiseringsfirma foreta en revisjon. Dersom skogen er i overensstemmelse med den standarden, utstedes det et FSC-sertifikat. Det å ha et sertifikat innebærer en del administrasjon og en årlig revisjon. For å underlette skogsertifisering av enkelte eiendommer tilbys gruppesertifisering.

Hver FSC-sertifiserte skogeiendom skal ha en forvaltningsplan. Forvaltningsplanen er et styringsdokument. Den gir en samlet oversikt over hvordan eiendommen skal oppfylle de sosiale, miljømessige og økonomiske kravene i standarden. Forvaltningsplanen skal inneholde en beskrivelse og analyse av dagens tilstand, og ut fra den definere strategier, rutiner og tiltak for å nå forvaltningsmålene.

Av relevante tema som må inkluderes i forvaltningsplanen er bl.a.

- informasjon og kart som viser vassdrag, inkludert informasjon om gytebekker
- forekomster av edelkreps og elvemusling

Skogeier må i planen selv definere mål for sin eiendom. Dette kan f.eks. være: Mål: Forbedre vannkvaliteten i bekker og vann

Tiltak: «slamdam», bygge bruer ifm. hogst, kantsoner av bedre kvalitet, hindre erosjon fra skogsdrift og markberedning.

I [FSC Standard for skogbruk i Norge](#) er vannforvaltning omtalt spesielt under prinsipp 6: Miljøverdier og miljøpåvirkning, hvor det beskrives kriterier i pkt. 6.7 om vassdrag og kantsoner. Også prinsipp 10: Gjennomføring av skogsdrift, beskriver hensyn til vannressurser og vassdrag. Begge i hovedsak ganske likt innhold som PEFC-standard, men mer detaljert beskrevet.

[FSC Norge](#) har utarbeidet følgende: [Rutiner for spørsmål, tvister og klager.pdf](#)

Adressering av eksterne henvendelser

Personer kan komme over skogbruksaktivitet som oppleves som brudd på lovverk eller skogsertifisering. Det kan være vanskelig å henvende seg til den rette for den som ikke er kjent med rollene i skogbruket. Som beskrevet ovenfor er skogeier en helt sentral person med det overordnede ansvaret for det som skjer på hans/hennes eiendom. Skogeier har ofte en avtale med en gruppesertifikatholder ifm. hogst, noe som gjør at ansvaret tilknyttet gjennomføringen adresseres videre dit. Dette er gjerne via skogeiers kontaktperson hos en sertifikatholder, som oftest kalt skogbruksleder, driftsplanlegger eller tømmerkjøper. Gruppesertifikatholdere har også en kvalitets- og miljøansvarlig det kan være aktuelt å kontakte. Sertifikatholder skal dokumentere behandling av eksterne henvendelser/klager. Avsender skal informeres om hvordan henvendelsen er vurdert og fulgt opp.

Som nevnt ovenfor er Norsk PEFC Skogstandard og FSC Standard for skogbruk i Norge grunnleggende basert på lover og forskrifter. Det vil si at eventuelle brudd på standardene kan medføre brudd i relevant lovverk også. De aktuelle lovverkene som er nevnt ovenfor knyttet direkte til skog og skogforvaltning, er det kommunen som har myndighet for. Ofte er skogforvaltningen organisert via et landbrukskontor, kanskje også med en egen skogbrukssjef for en kommune. Spørsmål knyttet til lovverk og eventuelle brudd på det skal rettes hit.

Ved situasjoner som berører vann eller vassdrag er det hovedsakelig Statsforvalteren som er kontaktpunkt. Søk på «Vann» under fagområdet «Miljø og klima» på Statsforvalteren sin hjemmeside for det fylket det gjelder.

SKOGKURS